

Lærersamarbeid – i spenningsfeltet mellom individuell og kollektiv logikk

Jan Gilje

Førstelektor i pedagogikk ved NLA Høgskolen

07.02.14

Skolens oppgave:

- Kvalifisering
- Sosialisering
- Identitetsutvikling

Hvordan er balansen mellom disse tre i dagens utdanningspolitikk? Hva er man opptatt av? Hva satses det på?

Tenk gjennom før du kommer:

- Hvorfor ble jeg lærer?
- Hvorfor har jeg fortsatt som lærer?

Abid Raja,
jurist og nemndleder
i Utlendingsnemnda:

– *Hvorfor valgte du å studere jus?*

– Jeg bestemte meg for å studere jus etter å ha sett filmen *JFK* på kino med en utrolig tøff Kevin Costner som statsadvokat. Den gangen tenkte jeg ikke så mye på at det var et anerkjent yrke, men etter hvert tenkte jeg at det var en fin mulighet til å hjelpe andre. Ingen argumenterte mot det hjemme, bortsett fra rådgiveren på videregående skole. Hun trodde ikke jeg ville klare det. Det ga meg en ekstra motivasjon til å bevise at jeg kunne få det til.

Lærerens betydning – Menneskers betydning

- *”I den iltre diskusjonen som bestandig raser om reformer og bøker og bygninger og karakterer, glemmes i forbløffende grad hvor viktig en lærer kan være. (...) Spør hvem som helst – det er læreren man husker fra skolen. Ingenting kan danke ut en lærer som inspirerer. Ingenting – absolutt ingenting – kan erstatte utstrålingen fra et entusiastisk menneske.”*
(Jan Kjærstad i ”Oppdageren” 1999, s. 257)

(Dagbladet 22.08.13)

«Should I stay or should I go?»

Jeg vurderer å gi meg som lærer fordi jeg rett og slett ikke orker å aldri rekke å gjøre jobben min slik jeg vet at den skal gjøres.

If I go there will be trouble

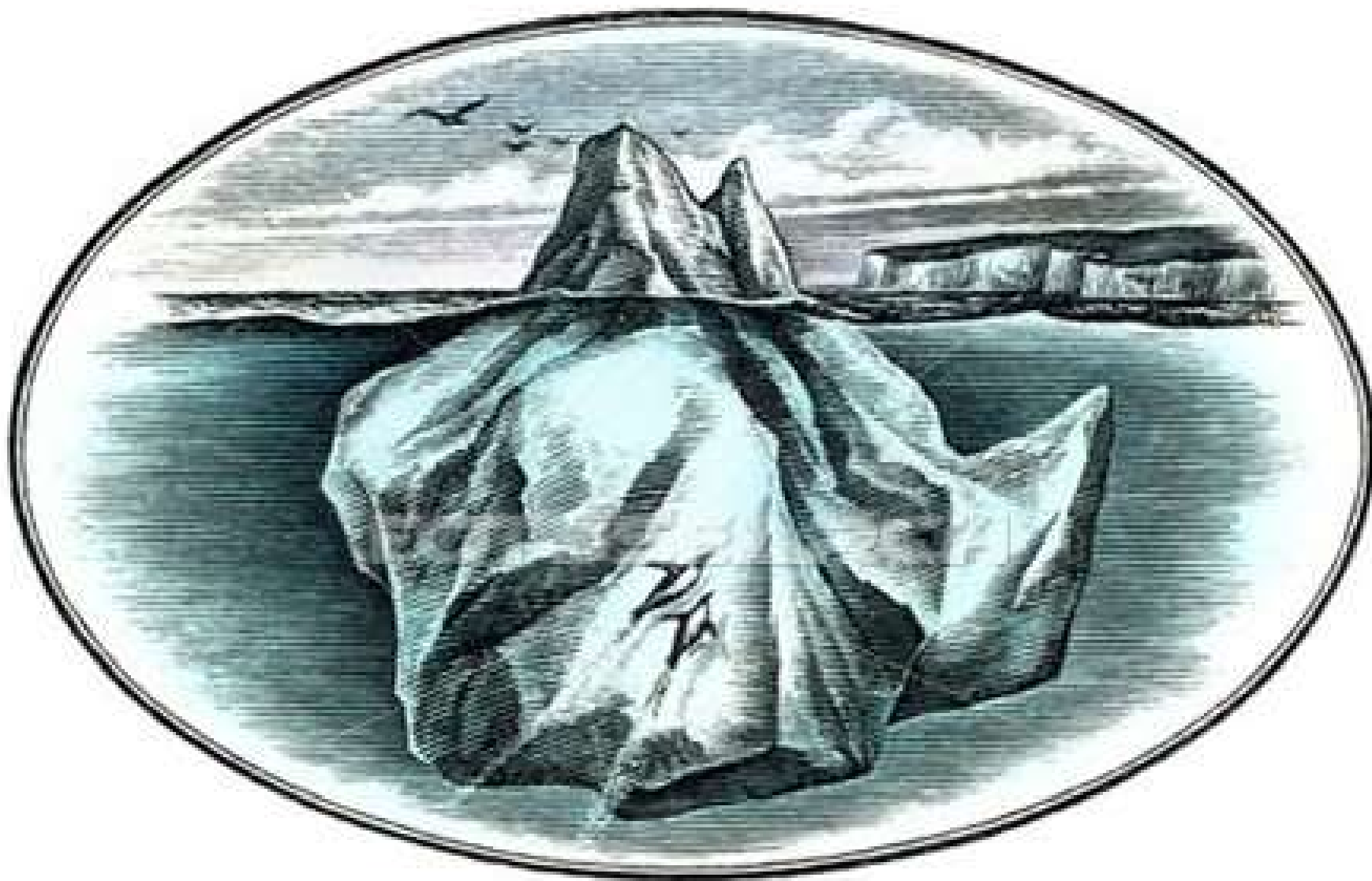
And if I stay it will be double

So, politicians, come on and let me know (...)

Should I stay or should I go now? (Fritt etter The Clash)

Hvordan er forholdet mellom: Læreren som person og som profesjonsarbeider?

dayala0098c fotosearch.no

- Det er grunnleggende forskjell på studiet av naturlige fenomen og studiet av sosiale og historiske fenomen.
- Den naturlige verden er en verden av årsak og virkning som underkaster seg forklaringer.
- Den sosiohistoriske verden (åndsvitenskap) er en verden av mening og handling der folk setter seg mål og planlegger handlinger for å nå disse målene. Studiet av den sosiohistoriske verden streber mot å klargjøre de målene folk setter seg. En spør da ikke etter forklaringer, men søker å forstå.

(Biesta, Norsk pedagogisk tidsskrift 3/2013, s. 178)

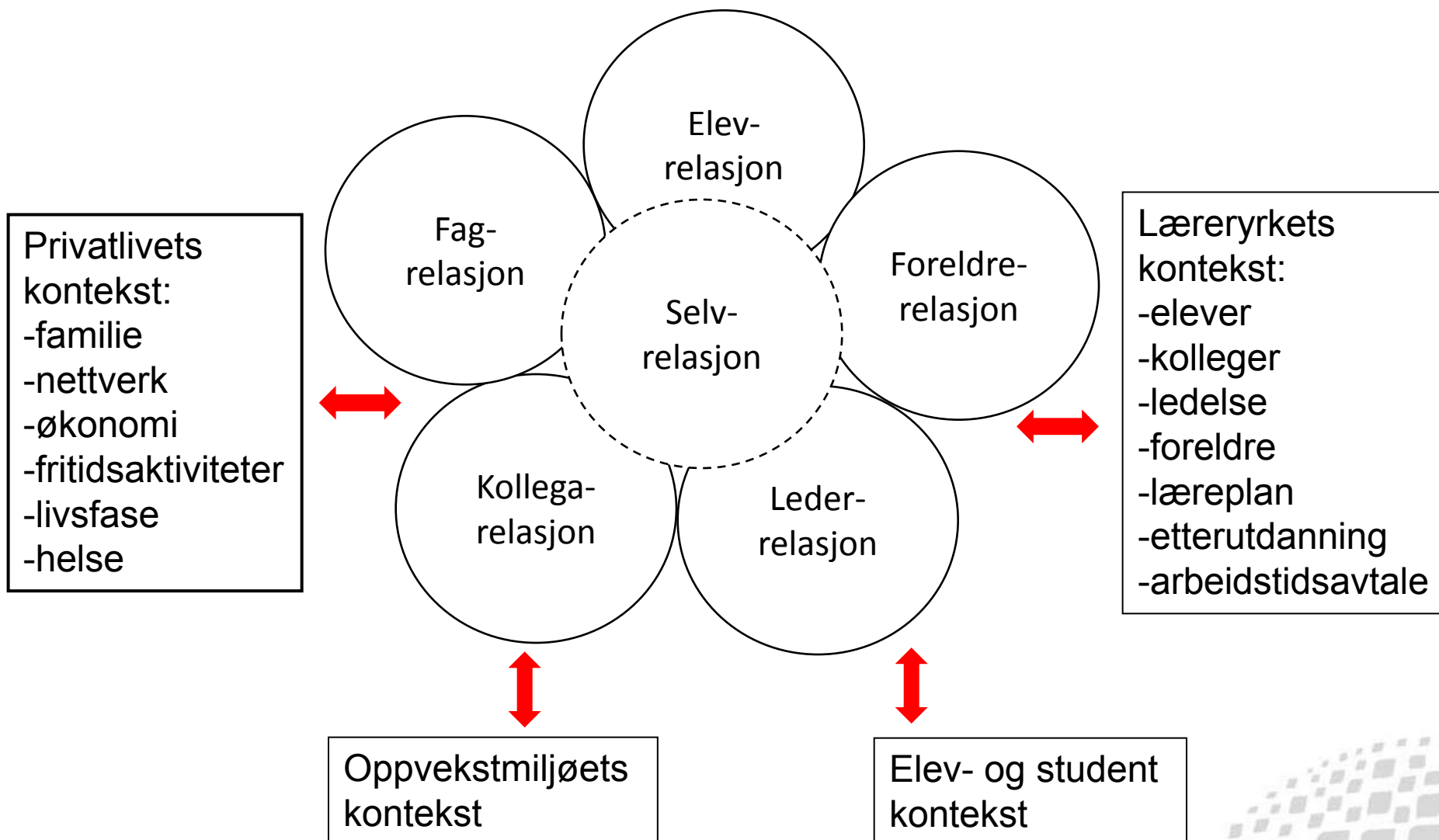

Tenk gjennom før du kommer:

- Hva «brenner» jeg for i mitt arbeid?
- Hvilke måter å arbeide på har jeg «tro på» - hva har jeg «ikke tro på»?

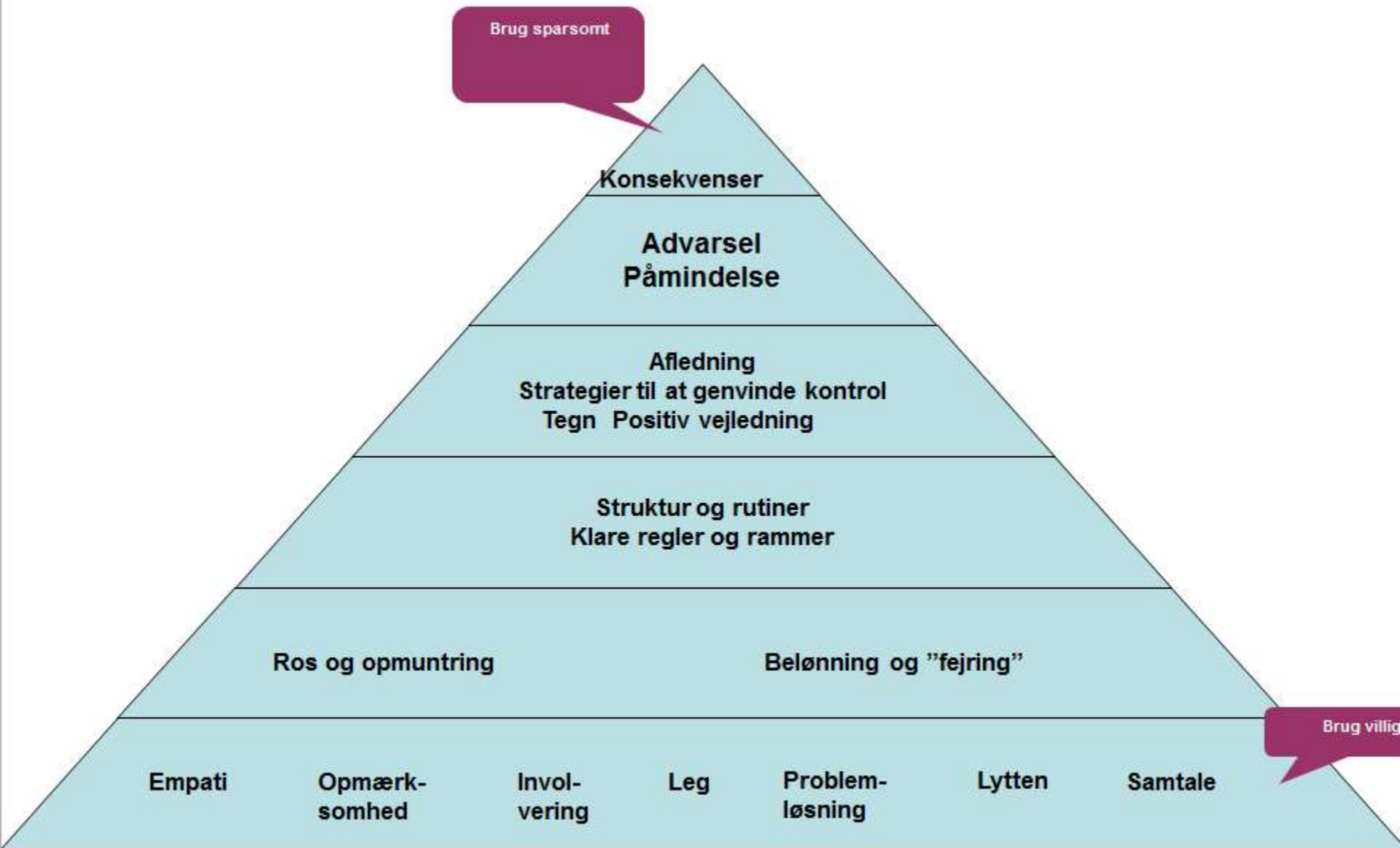
En modell som prøver å favne forholdet mellom læreren som person og som profesjonsarbeider.

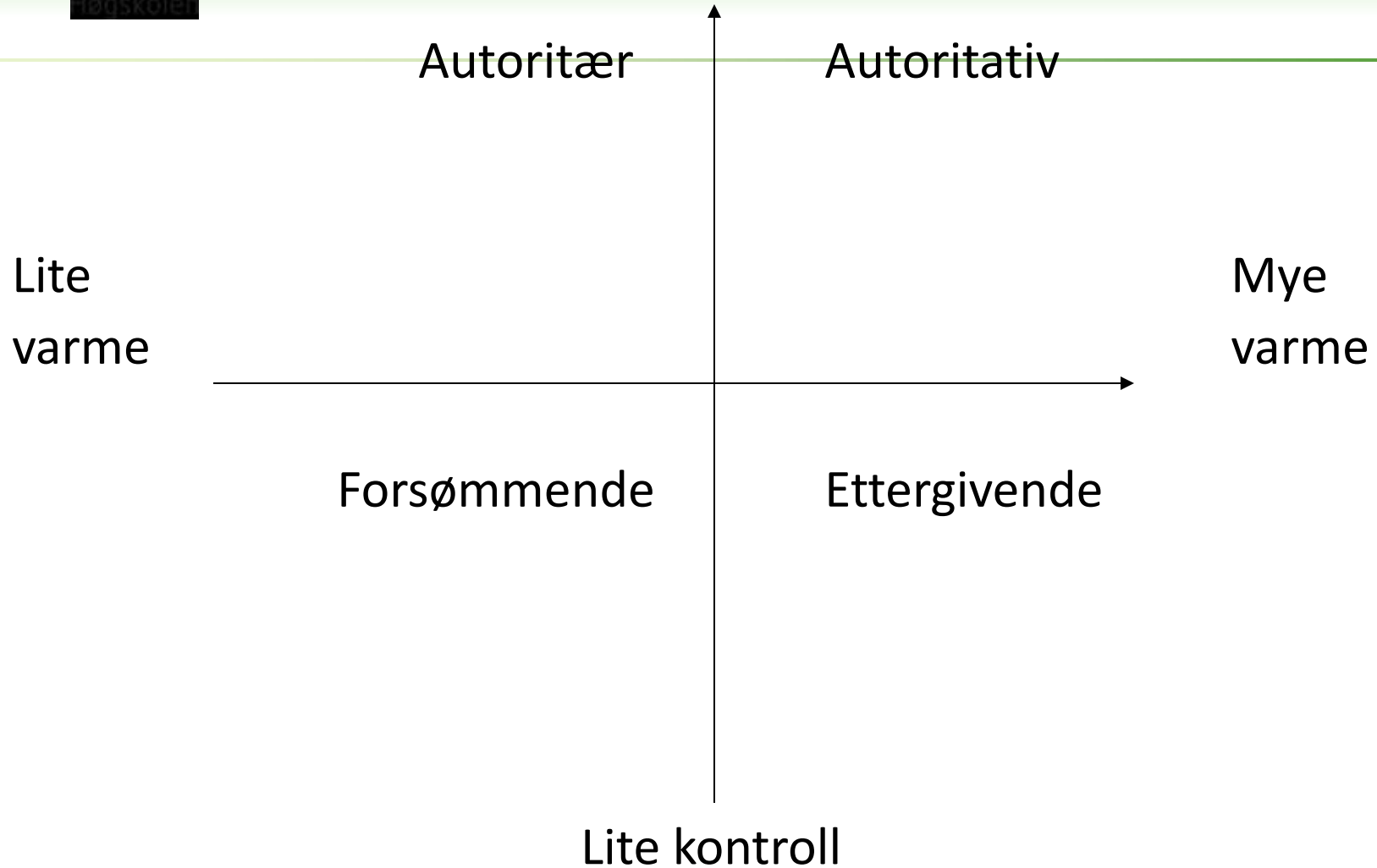
Ikke *enten-eller*, men *både-og*!

- LK-06. Det integrerte menneske. *“Opplæringen har en rekke tilsynelatende motstridende formål”, eks. autoritet og frihet.*
- Å bli sett og anerkjent både for den man er - og for den man ennå ikke er, men kan bli engang - kanskje? (Ikke tenke: Han/hun/jeg “er bare sånn”. Vi er “sånn” – men også noe mer, og kan bli “enda mer” og endre oss en god del).
- Balanse og avveining krever profesjonelt skjønn i øyeblikket i den konkrete situasjonen. Forholdet mellom instrumentell rasjonalitet og kommunikativ rasjonalitet.
- **Når lærere bruker sitt profesjonelle skjønn vil de antagelig handle ulikt – hva da med de felles reglene som er på skolen - og ønsket om at alle lærerne skal praktisere regler likt...**

Figur Den pædagogiske pyramide (Webster-Stratton, 2000 – her Lyng 2007)

Mye kontroll

(Thomas Nordal, «Eleven som aktør». Dette er en «både – og» modell)

Kommunikasjonsteori, prosess tradisjon.

SENDER

BUDSKAP

MOTTAGER

KUF

LÆRE-
PLAN

STØY?

Mest opptatt av det meningsinnholdet
som senderen har lagt inn i budskapet

Kommunikasjonsteori, semiotisk tradisjon

SENDER

BUDSKAP

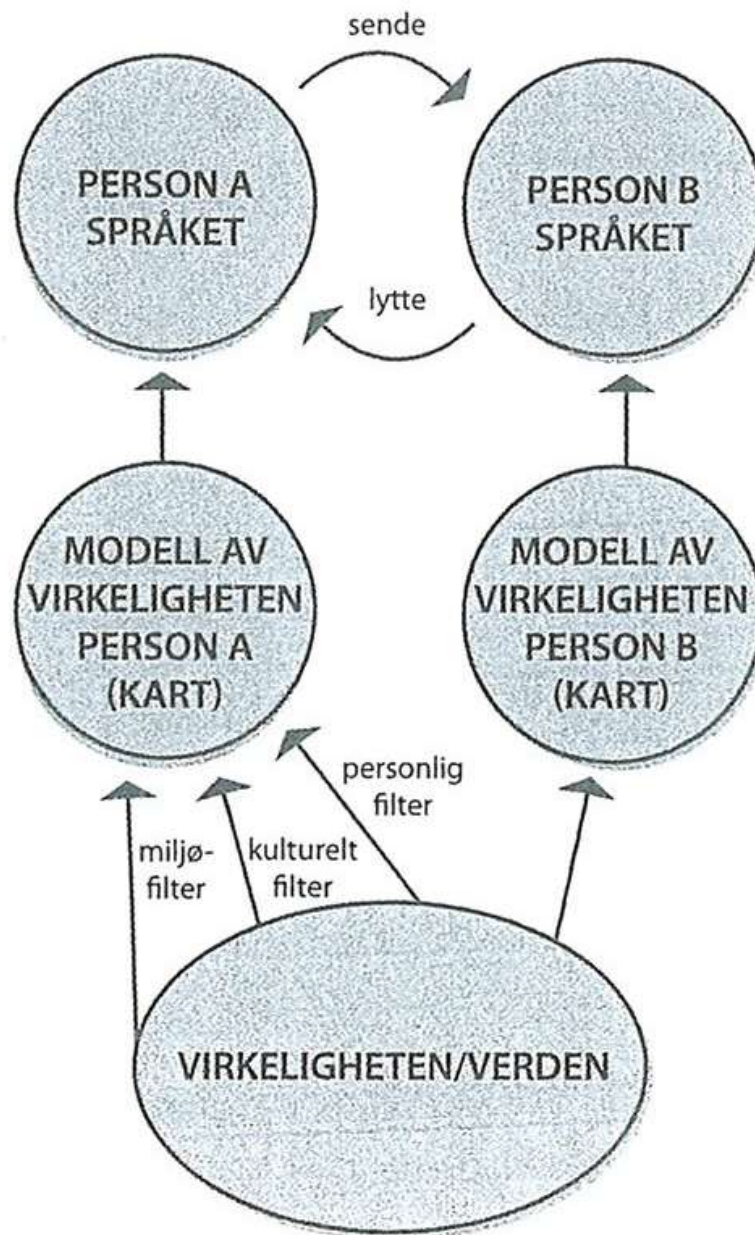
MOTTAGER

KUF

LÆRE-
PLAN

Fokus rettes mot det meningsinnhold
den enkelte leser skaper i møte
med en tekst.

Stålsett 2009, s. 68

Jag har köpt en hund

Jaha. Är det en stor hund?

Nej, den är inte så stor

Är den långhårig?

Nej, den är korthårig

Vilken färg har den?

Den är svart och vit-fläckig

Det måste vara en fin hund!

Jal

Man

Billie Lutz 1961-2001

Woman

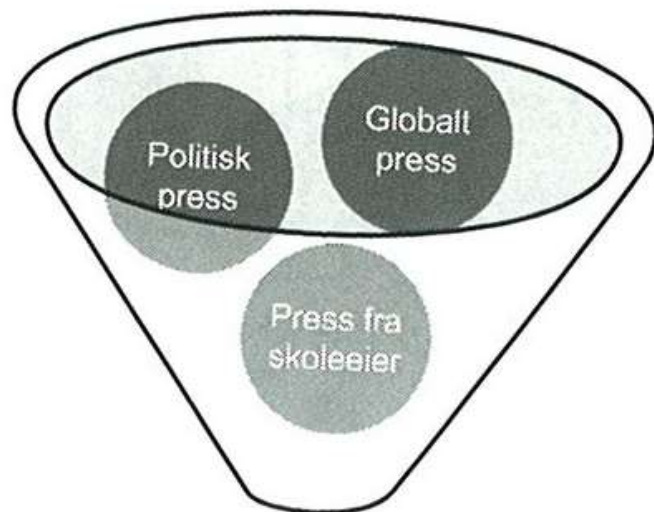

Betydningen av å finne balansen mellom
individuell og kollektivt arbeid i kollegiet

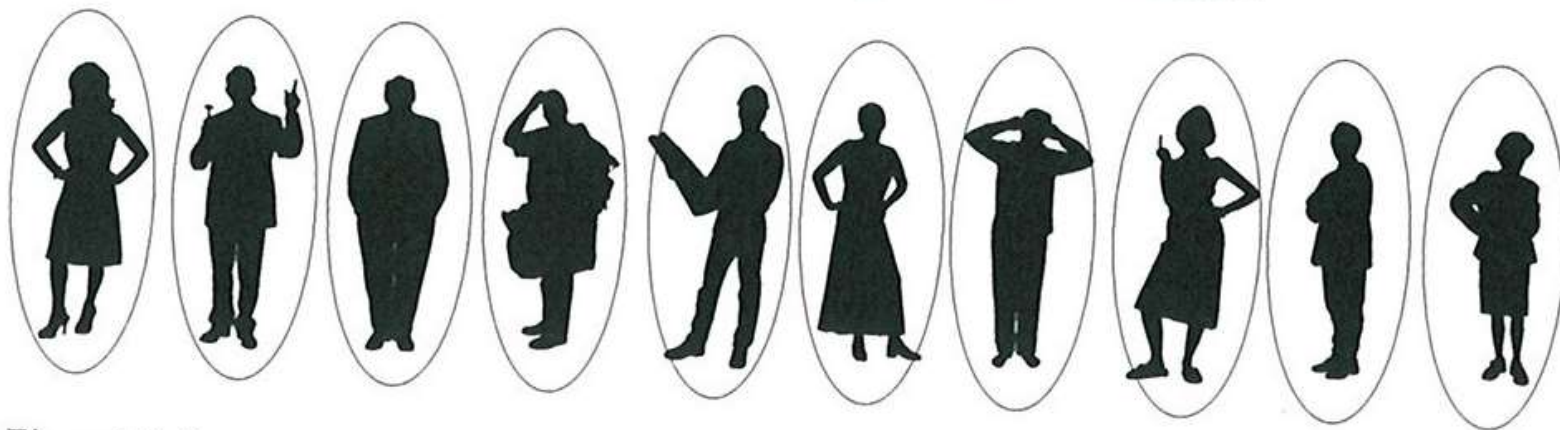

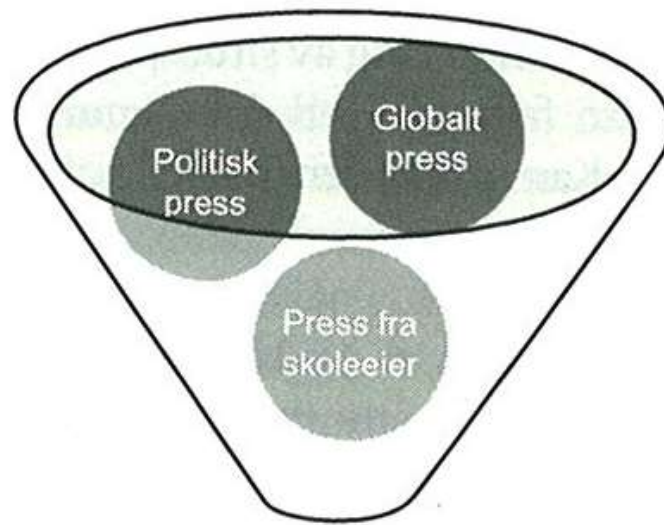
[Erik Johansson – Go Your Own Road](#)

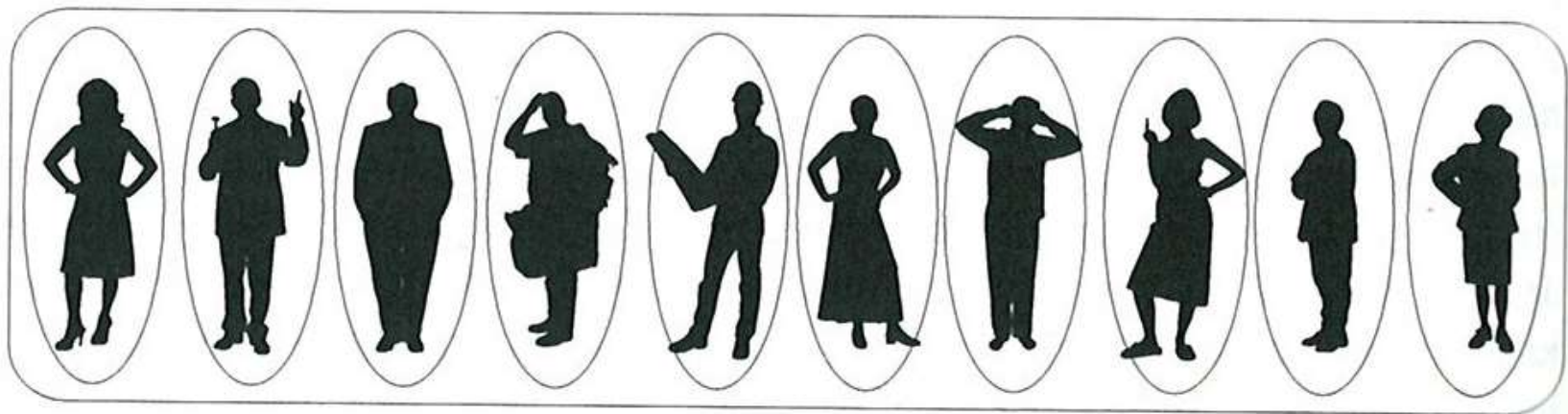
• **Hvordan skal jeg mestre dette?**

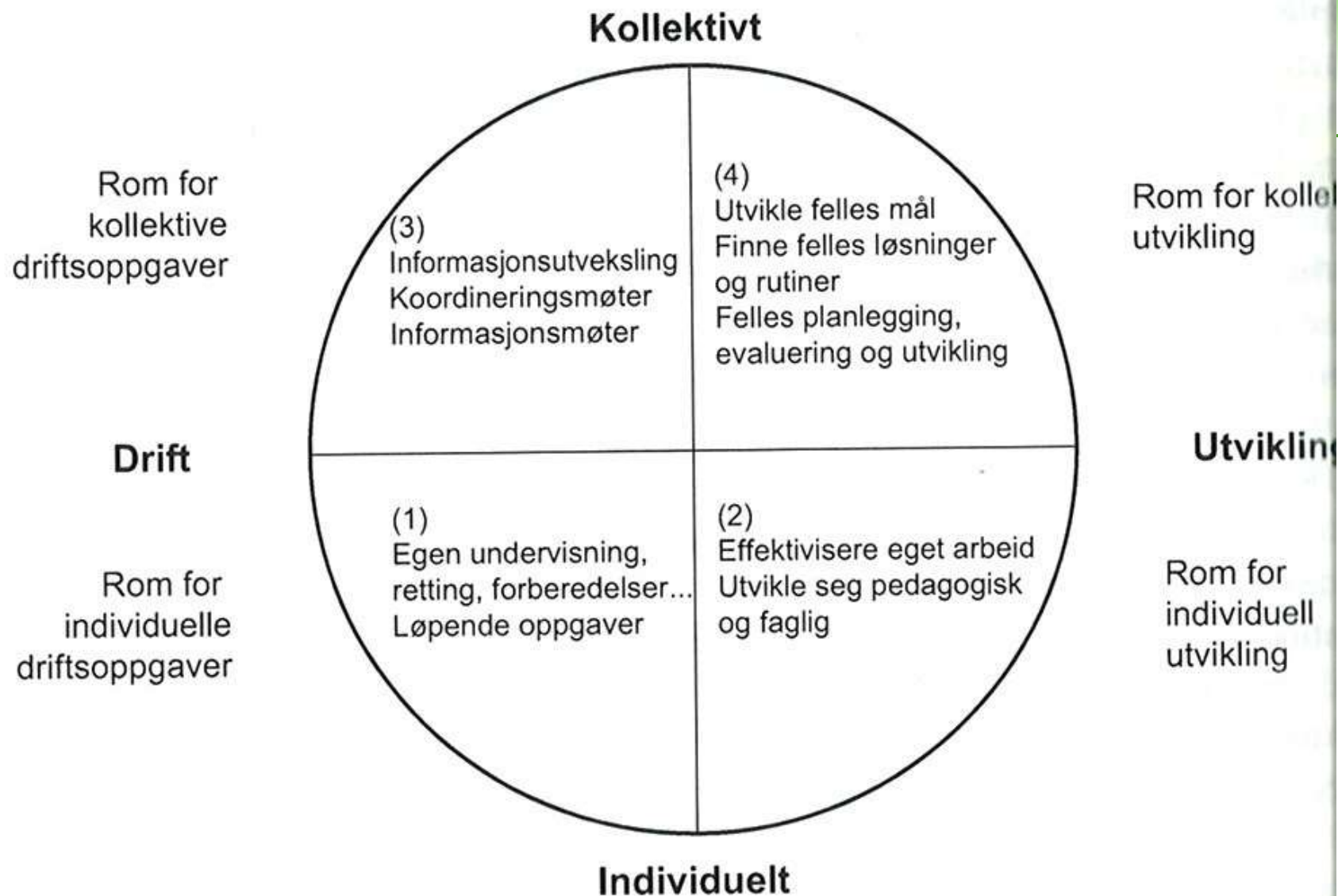
Figur 7.3 Press og individuell autonomi

• **Hvordan skal vi mestre dette?**

Figur 7.5 Kollektiv autonomi som ramme rundt individuelt handlingsrom

Figur 7.1 Et «utviklingshjul» for en skole i bevegelse

Tenk gjennom før du kommer:

- Hva er mine erfaringer med lærersamarbeid?
- Hvilke utfordringer på vår skole tenker jeg er de viktigste å ta fatt på nå?

Betydningen av å forstå skolekulturen

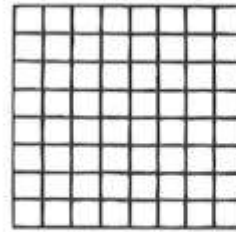
Skolekultur, skolekode

- Kultur betyr å dyrke, pleie, bearbeide
- Kultur, i motsetning til natur, er menneskeskapt og kan dermed endres...
- Skolekultur kan knyttes til begrepet skolekode
- Kode er et system som er felles for medlemmene av en kultur eller en delkultur
- Koden er sammensatt av tegn, det vil si fysiske signal som står for noe annet enn seg selv.
- Alle koder formidler en mening
- Koder er avhengig av enighet mellom brukerne

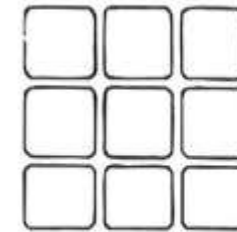
Hvilken/hvilke skolekulturer kjennetegner din skole?

1 Fragmentert individualisme

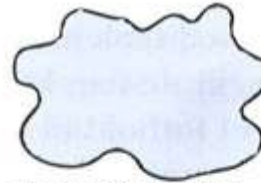
- isolasjon
- tak for utvikling/forbedring
- beskyttelse mot innblanding utenfra

2 Balkanisering

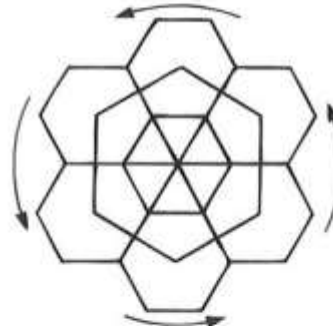
- «bystater»
- manglende konsekvens
- lojalitet og identitet knyttet til en bestemt gruppe
- helheten er mindre enn summen av delene

3 Samarbeidskulturer

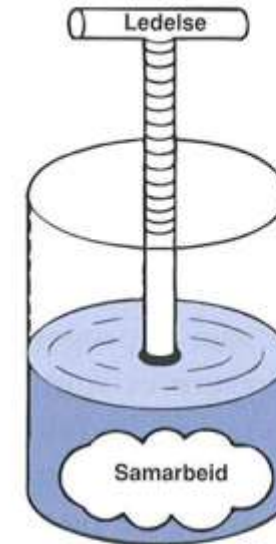
- fellesskap, tillit, støtte
- vesentlig for det daglige arbeidet
- «familiestrukturen» kan omfatte en paternalistisk eller maternalistisk ledelse
- felles arbeid i klasserommet
- løpende utvikling/forbedring

5 Bevegelig mosaikk

- uklare grenser
- overlappende kategorier og medlemskap
- fleksible, dynamiske, responsive
- også usikre, sårbare, utfordrende

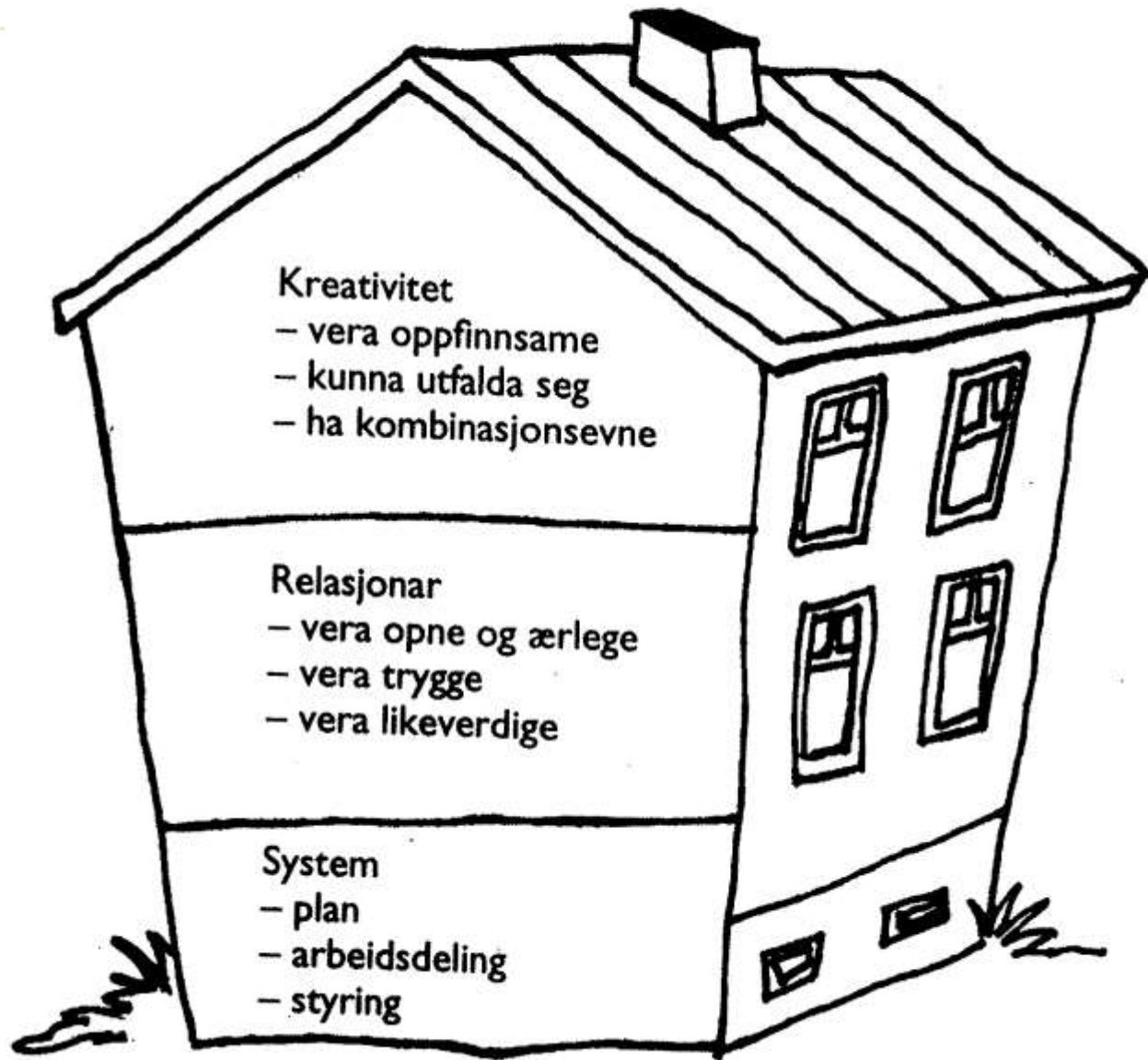
4 Påtvunget kollegialitet

- en strategi for å skape kollegialitet
- også en strategi for å arrangere og kontrollere samarbeidet
- administrative prosedyrer
- trygg simulasjon
- et kunstig grep som kan kvele ekte ønsker

Figur 12.2. Fem ulike skolekulturer vurdert etter samarbeidsforholdene mellom lærerne (kilde: Hargreaves, 1996, s. 247)

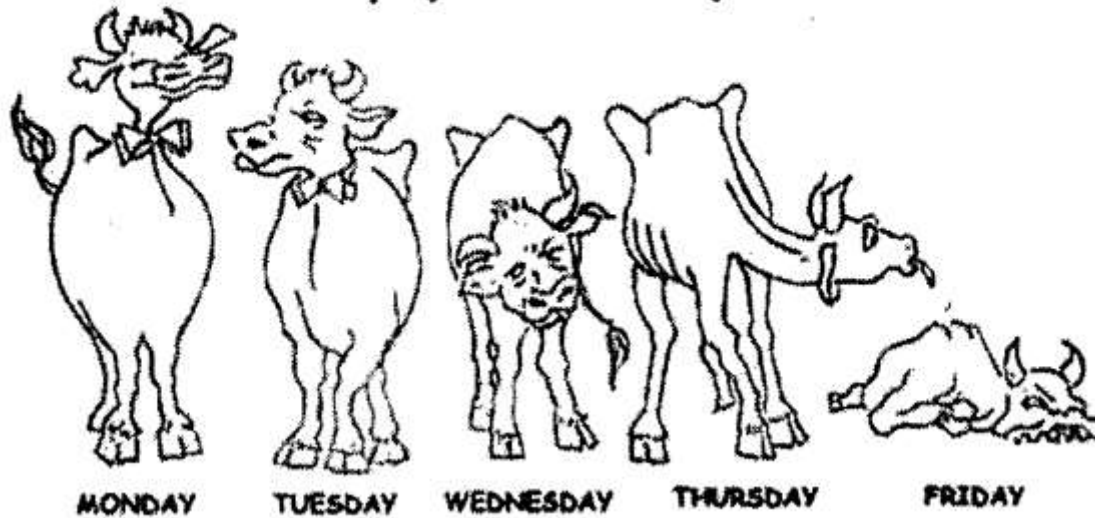
«Eit godt møblert gruppehus» (etter Otto Hauglin)

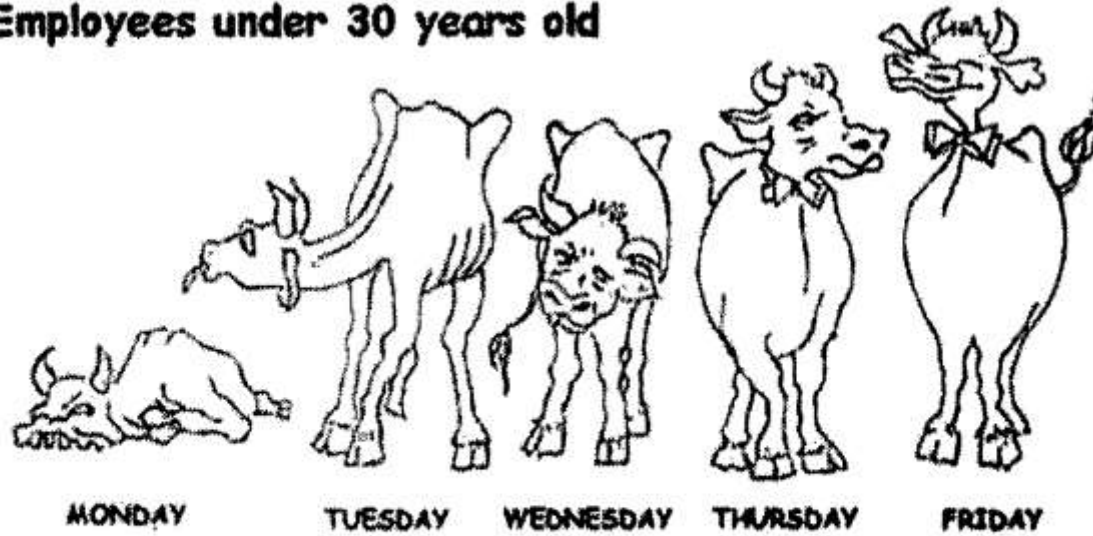
God kommunikasjon mellom bedriftens ansatte

Employees over 30 years old

Employees under 30 years old

At least they understand each other on Wednesday!

SWOT-analyse SWOT = Strengths – Weakness – Opportunities – Threats
 Styrker – Svakheter – Muligheter - Trusler

Med SWOT-analysen identifiseres interne (**styrker** og **svakheter**) og interne og eksterne (**muligheter** og **trusler**) faktorer som er fordelaktige og ufordelaktige for å nå målet.

Nåtid Intern	Framtid Intern / Ekstern
Hva fungerer bra – styrker	Hva er mulighetene
Hva kan forbedres – svakheter	Hva er hindringene

Hva bør videreutvikles og endres hos meg – og på vår skole?

(eller: Hvordan få andre til å forandre seg slik at de blir mer lik meg og gjør ting slik jeg synes er best...)

HÅREK

MANGE KVINNER TRUR DEI KAN
FORANDRE EKTEMENNEN SINE NÅR
DEI BERRE BLIR GIFT! DET MISTAKET
VIL IKKJE EG GJERE!

SÅ KLOKT
AV DEG,
MØYFRID!

EG SKAL FORANDRE DEG
FØR VI BLIR GIFT!

© 1975 Oetzi Bufe

Saddams barske barndom

Det bare måtte bli diktator av den gutten.

KJELL M. KAASA

Fredag 28. februar 2003 1:49,
oppdatert 2:37

Militær etterretning bruker store ressurser på å lage profiler av statsledere før det startes krig mot dem. Oppvekst og livsløp kan gi viktig informasjon om hvordan vedkommende kommer til å opptre i gitte situasjoner, for eksempel hvor store sjanser statslederen er villig til å ta under press. For tiden er man veldig opptatt av hvordan Saddam Hussein hadde det som liten.

Ukjent far

Iraks diktator ble født i 1937, sier han sjøl. Forskjellige biografer mener året heller var 1938 eller 1939. Det eneste kjente yrket man vet moren Subha Tulfa hadde, var spåkone. Saddam vokste opp i et lutfattig hjem i en liten landsby 15 mil nordvest for Bagdad.

Faren har han aldri sett. Det er blitt hevdet at Saddam er resultatet av en tilfeldig forbindelse moren hadde hatt, sågar at moren tok seg betalt for den slags forbindelser. Men den som hevder dette høyt lever ikke lenge i Irak. Mens moren har fått et eget mausoleum til sin ære, er i hvert fall faren fullstendig fraværende i offisiell historieskrivning.

REVANSJE: Etter en oppvekst uten kjærlighet vet Iraks diktator å ta igjen det tapte i voksen alder, om enn ikke helt frivillig fra giverne.

Foto: Reuters/SCANPIX

RELATERTE SAKER

- Krisa i Irak**
 - ▶ [Krigen er i gang](#) [5. mar]
 - ▶ [Frykter for vennene](#) [5. mar]
 - ▶ [60.000 nye soldater til Golfen](#) [4. mar]
 - ▶ [Seks sivile drept i angrep mot Irak](#) [3. mar]
 - ▶ [Dro for barnas skyld](#) [3. mar]
- [Les artikkelen senere](#)
- [Utskriftsvennlig versjon](#)
- [Tips en venn om saken!](#)

*For eit menneske er det ikkje uvesentleg
kva teorier det får "innskrive" i medvitet
(...)*

*Teorier om mennesket er sjølv eit
konstituerande moment i det menneske er.*

**(Hans Skjervheim i essayet "Psykologien og
mennesket si sjølvfortolking").**

For både de som sverger til **miljøforklaringen** (behaviorister og andre), **arv** (sosiobiologien) og de som mener mennesket **fritt styrer** sin egen utvikling (eksistensialister m.fl.) har rett. Vår identitet formes av natur, miljø og frie valg. Og en dæsj tilfeldigheter, er det fristende å tilføye.

(Omtale av Thomas Hylland Eriksens nye bok: "Røtter og føtter – Identitet i en omskiftelig tid" i

John Stuart Mill advarer mot vanens makt, og skriver:

- «Bare når vi tvinger oss til ustanselig å velge, skjerpes vår evne til å iaktta, vår dømmekraft og våre intellektuelle og moralske evner».
- «Vanens makt er den største hindringen for menneskelig fremskritt».

Kant hevder at det er viktig å forhindre vanemessighet, fordi det fratrar oss frihet og uavhengighet – (men uten vaner blir alt kaos)

(Lars Svendsen, 2013, «Frihetens filosofi»).

A decorative graphic in the bottom right corner consisting of a grid of squares that tapers off towards the right edge of the slide.

«*I have a dream*»

Men hvordan kan leder få folket med seg ut fra sin drøm?

ELLER:

- Hvordan kan skoleledere fra Meland få lærerne på skolen med seg i sin «drøm» for skolen?
- Kan det være slik at skolens og kommunens utviklingsprosjekter er mest skolelederens og noen læreres «drøm», mens andre lærere ikke ser nytten eller nødvendigheten av de de endringer som foreslås?
- Hvordan er prosessen på den enkelt skole nå det arbeides med visjon, «drømmer» og utviklingstiltak?

Viktig å være oppmerksom på når man skal «lære av andre»

Man kan ikke kopiere sluttproduktet noen har brukt mange år på å utvikle. Den langsomt voksende innsikten prosessen har gitt gjør gjennomføringen effektiv, eks. «Lesson study»

Fullan (2007). Kan ta 3-5 år å implementere endringer i skolen – men tiden kan halveres hvis man tar i bruk kunnskap om innovasjonsprosesser!

Sentrale elementer i profesjonelle læringsfelleskap

- Felles verdier og visjoner
- Kollektivt ansvar
- Et profesjonelt reflekterende miljø
- Samarbeid
- Gruppe- og individuell læring

Basis: gjensidig tillit, respekt og anerkjennelse av andre, støtte i kollegiet.

(Ertesvåg og Roland, 2013, s. 85)

Om team-arbeid

Når du spør folk om hvordan det er å være del av et dyktig team, er det mest slående at de opplever det som **meningsfullt**. Folk snakker om **å være en del av noe som er større enn de selv, om å høre til, om å bære frukter**. Det er tydelig at for mange er det å delta i et virkelig godt team noe som står frem som sjeldne perioder i livet. Noen leter resten av livet for å gjenvinne den følelsen.

(Peter Senge. Her hentet fra Ertesvåg og Roland 2013, s. 69).

Cubanere seilte til USA med Chevrolet

KREATIVE CUBANERE: Den amerikanske kystvakten trodde ikke sine egne øyne da de oppdaget denne ombygde Chevroleten midthavs – lastet med cubanske

Den enkelte har aldri med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyper eller hæver. Men det kan også være forførdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej.

(Løgstrup 1975, s. 25)